

FAO-toimikunnan kokous 28.10.2025 klo 14.00–15.30

Osallistujat: Aulikki Hulmi (pj.) /MMM, Heikki Granholm/MMM, Auli Sihvola/MMM, Juha Ruippo/MTK, Mats Nylund/SLC, Kirsi Chavda/Siemenpuusäätiö, Mirva Lampinen/VTT, Markku Larjavaara/HY, Tanja Tilles-Tirkkonen/STM, Mika Mustonen/Luke, Marleena Tanhuanpää/ETL, Pasi Pöysäri/ROO, Aliisa Ketonen/ROO, Eija Napoli/ROO, Suvi Johansson/MMM, Jenni Kurvonen/MMM, Anu Saarela/UM, Ville Pennanen/UM ja Anna Santala (siht.) /MMM

1. Teemakeskustelu: Kouluruokakoalition tilanne, ml Fortalezan huippukokous, sls Anu Saarela

Suomessa alkoi ensimmäisenä maana maailmassa lakisääteinen maksuton kouluruokailu v.1948. Nykyisin kouluruokailu sisältyy opetussuunnitelmaan. Kouluruokailulla on ollut myös talousvaikutus mm. helpottamalla naisten työssäkäyntiä. Tällä hetkellä keskeistä on kouluruokailun vastuullisuus, ilmastovaikutukset sekä sesonkiraaka-aineet.

Globaali kouluruokailukoalitio (Global School Meals Coalition) perustettiin v. 2021 YKn Ruokajärjestelmähuippukokouksen yhteydessä. Tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä kaikilla maailman lapsilla olisi mahdollisuus kouluruokaan. Koalition sihteeristönä toimii WFP ja rinnakkaispuheenjohtajina Ranska, Suomi ja Brasilia. Koalitio tuo myönteistä profiilia Suomen YKn turvaneuvostokampanjaan. Tällä hetkellä koalitiossa on 112 maata ja 150 kumppania. Koalition jäsenet ovat tehneet erilaisia sitoumuksia kouluruoan suhteen. Suomi on sitoutunut kouluruokakoalition kanssapuheenjohtajuuteen ja Suomen ulkomaankauppa- ja kehitysministeri toimii ns. kouluruoan puolustajana eli championina edistäen kouluruokailua globaalisti. Koalition alla on erilaisia aloitteita, joista esim. tutkimuskonsortiossa suomalaiset asiantuntijat ovat toimineet aktiivisesti. Tavoitteena on myös suomalaisen kouluruokailuosaamisen tuotteistaminen ja yksityissektorin mukaankytkeminen.

Kouluruokailukoalition ministerikokous syyskuussa 2025 Brasilian Fortalezassa oli kaikin puolin onnistunut. Koalitio on yksi viime vuosien menestyksekkäin globaali aloite. Kouluruokailun rahoitus on kaksinkertaistanut ja koostuu pääosin kehittyvien maiden omasta rahoituksesta.

Keskustelussa nousi esiin mm. suomalaisten koululaisten asenne kouluruokailuun ("maistuu huonolta") ja sen mahdollinen vaikutus asiaan. Tiedusteltiin syytä, miksi Intia, maailman suurin kouluruokailun järjestäjä, ei kuulu koalitioon. Syynä on ilmeisesti se, että Intia katsoo pärjäävänsä hyvin ilman koalitiotakin, eikä halua sitoa käsiään. Myös Kiinalla on oma kouluruokailuohjelmansa. Kysyttiin, miten Suomen tukemat WFPn maat valitaan. Valinta tehdään UMn analysoimana tarveperustaisesti ja osa rahoituksesta myönnetään korvamerkkaamattomana WFP:lle. Toimikunnan STMn edustaja totesi, että MMMn alainen Valtion ravitsemusneuvottelukunta asettaa

Suomen ravitsemussuositukset, uusimmat suositukset julkaistiin vuoden 2024 lopussa. Kouluruokailusuosituksille on päivitystarvetta.

2. Pasi Pöysäri, Suomen uusi pysyvä edustaja Rooman järjestöissä

- esittäytyminen
Pysyvä edustaja Pasi Pöysäri aloitti työt Roomassa elokuun alussa, jonne hän siirtyi Berliinin suurlähetystöstä. Hänellä on vankka kokemus YK-asioista sekä Helsingistä, että New Yorkista (YKE).
- ajankohtaiset asiat Roomassa, ml FAOn uudistamisprosessi

Maailman elintarvikeohjelma, WFPn seuraava strateginen suunnitelma pitäisi hyväksyä marraskuussa. USA on hankaloittanut neuvotteluja, koska sen nykyhallinto ei voi hyväksyä sovittua YK-kieltä koskien kestävää kehitystä, ilmastonmuutosta, tasa-arvoa sekä inklusiota. WFP on tehnyt terminologista itesesensuuria, mutta samanmieliset maat, ml Suomi, haluavat tekstiin muutoksia, koska tärkeä terminologia puuttuu. USA on ollut WFPn ylivoimaisesti suurin rahoittaja ja sen suunnitelmista vuoden 2026 rahoituksesta ei tiedetä. Rahoitushaasteiden takia WFP joutuu irtisanomaan yli 5000 työntekijää, vaikutukset kenttäoperaatioihin eivät vielä ole tiedossa.

Kansainvälinen maatalousrahasto, IFADissa USAn vaikutusvalta on huomattavasti pienempi. Terminologia ja IFADin työ muutenkin ovat hyvällä tasolla. Suomi on IFADin johtokunnan jäsen vuonna 2026, jolloin käydään 14. lisärahoitusneuvottelut.

FAOn uudistamisprosessi ja mahdollinen reformi on pääjohtajan oma aloite, joka tuli kaikille yllätyksenä vuoden 2024 lopulla. Prosessi on nyt jäsenmaavetoinen ja kesän 2025 yleiskokous määräsi evaluaatiotoimiston (OE) selvittämään FAOn tilannetta ja mahdollisesti tarvittavia parannuksia. OE esittää marraskuun alussa diagnoosinsa. Ehdotusten pohjalta joulukuun hallintoneuvosto tekee päätöksiä. Vuoden 2026 alussa jatkotyön aloittaa 1–2 työryhmää. Suuria mullistuksia ei kuitenkaan ole odotettavissa. Vuoden 2027 FAOn yleiskokous, jonka yhteydessä järjestölle valitaan myös uusi pääjohtaja, hyväksyy prosessin.

3. Raportti FAOn yleiskokouksesta 28.6. – 4.7.2025 (Hulmi, Santala)

Geopolitiikan ajankohtaiset jännitteet näkyivät vahvasti FAOn 44. yleiskokouksessa. Järjestön toiminnan linjaamisesta seuraavalle kaksivuotiskaudelle pystyttiin kuitenkin löytämään yhteinen näkemys. USA vaikeutti budjettineuvotteluja, mutta lopulta hyväksyttiin yksimielisesti samansuuruinen budjetti kuin edellisellä kaudella (n. 1 mrd USD). FAOn hallintoneuvoston riippumattomaksi puheenjohtajaksi (ICC) valittiin seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi Egyptin Mina Rizk. Hallintoneuvoston jäsenten valinnassa jouduttiin Euroopan osalta pitkään äänestysprosessiin, jonka tuloksena Venäjä ja Valko-Venäjä eivät ainakaan seuraavaan kahteen vuoteen ole hallintoneuvoston jäseniä. Suomi osallistui kokoukseen virkamiestasolla. MTKn edustaja osallistui asiantuntijajäsenenä Suomen valtuuskuntaan.

4. Ministeri Essayahin vierailu Roomaan 16.- 17.10.2025 World Food Forumin yhteydessä (Hulmi, Pöysäri)

FAOn pääjohtajan ideoimana syntynyt World Food Forum (WFF) on FAOn ”oma viikko”, joka viime vuosina on järjestetty aina FAOn syntymäpäivän ja maailman ruokapäivän 16.10. yhteydessä. Yksi viikon tapahtumista on FAOn Innovaatio Forum. FAOn innovaatiojohtajan Suomen vierailusta alkuvuonna 2025 poiki useita kutsuja suomalaisille ruoka-alan innovaatioiden parissa toimiville tahoille. Ministeri Essayah osallistui Innovaatio Forumin loppuistunnon paneelin, jossa hän puhui ruoka-alan innovaatioista politiikan tekijän näkökulmasta. Ministeri tapasi myös ensimmäistä kertaa FAOn pääjohtajan. Kaikissa ministerin tapaamisissa korostuivat innovaatiot ja biotalous, erityisesti metsäbiotalous sekä monenkeskisen yhteistyön puolustaminen. Ministeri Essayah myös kutsui FAOn metsäjohtajan vierailulle Suomeen.

5. Ruokaturvakomitean (CFS) istunto 20.-24.10.2025 (Pöysäri, Ketonen)

CFSn istunto sujui viimeaikaisiin istuntoihin verrattuna suhteellisen sujuvasti ja raportti saatiin hyväksyttyä yksimielisesti ilman äänestystä. USA kuitenkin irtautui raportista sen sisältämän DEI-kielen (Diversity, Equity, Inclusivity) sekä ilmastonmuutosta ja Gazaa koskevien kirjausten vuoksi. Kokouksen suurin sensitiivisyys koski SOFI 2025 raportin (State of Food Insecurity) tekstiä Venäjälle asetetuista sanktioista, jotka raportin mukaan heikentävät globaalia ruokaturvaa mm. ruuan hintaa nostamalla. Teksti oli suoraan Venäjän narratiivin mukainen. Perussyitä eli Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan ei mainittu. Venäjä hävisi Ranskalle ja Bulgarialle äänestyksen CFSn byroon jäsenyydestä. Suomi käytti puheenvuoron, jossa nostettiin esiin mm. ruokajärjestelmien resilienssin kasvattaminen. Suomen valtuuskunnassa oli mukana myös HYN työelämäprofessori Kaisa Karttunen. CFSn uusi puheenjohtaja on jordanialainen professori Anas A. Al-Nabulsi.

6. Ruokapäivän seminaari Helsingissä 13.11.2025 (Santala, Ruippo)

FAO-toimikunnan ruokapäivän seminaari järjestetään tänä vuonna yhteistyössä Kestävän kehityksen toimikunnan kanssa Teams-muodossa 13.11.2025 klo 9–10. Aiheena on ruokaturva kestävän kehityksen edellytyksenä ja ruokajärjestelmät kestävyysmurroksen vauhdittajana. HYN työelämäprofessori Kaisa Karttunen alustaa keskustelua näkökulmilla ruokaturvasta nopeasti muuttuvassa maailmassa. HYN ja Luken professori Hanna Tuomisto pohtii alustuksessaan, miten Suomen ruokajärjestelmä voi vastata kestäväällä tavalla globaaleihin muutoksiin. Tilaisuuden avaa MTK:n puheenjohtaja Juha Marttila ja sen moderoi FAO-toimikunnan puheenjohtaja Aulikki Hulmi. Kutsu, jota pyydetään jakamaan eteenpäin, lähetetään toimikunnan jäsenille. Määräaika ilmoittautumisille on 12.11 klo 14.00.

7. Muut mahdolliset asiat

FAO-toimikunnan työ keskittyy lähinnä informointiin FAOn ja muiden Rooman järjestöjen ajankohtaisista asioista ja kokouksista. Suomen kantojen valmistelu perustuu EUn kantoihin, joiden lisäksi tarpeen mukaan nostetaan esiin kansallisesti tärkeitä asioita. FAO-toimikunnan roolin laajentaminen voisi lähteä esim. FAOn kokousten sivutapahtumien järjestämisestä

Suomelle tärkeistä asioista, mikä kuitenkin edellyttää isoa panostusta. Toimikunnan jäsenillä on myös mahdollisuus osallistua Suomen valtuuskuntiin ja näin onkin tapahtunut esimerkiksi FAOn yleiskokouksessa ja metsäkomiteassa (COFO).

Heikki Granholm ilmoitti FAO:n lopettaneen yhteistyön Euroopan talouskomissio UNECEn kanssa. Hän näki huolestuttavana, miten 80 vuotta jatkuneen yhteistyön loppuminen tulee vaikuttamaan FAOn metsätyön painopisteeseen.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Aulikki Hulmi
puheenjohtaja

Anna Santala
sihteeri